

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Ганка Неделчева, СУ „Св.Климент Охридски“, ФНОИ

за дисертационен труд на тема:

**Клавирният съпровод – историческо развитие
и методика на обучение в някои европейски държави и САЩ.
Възможности за развитието му в Китай.**

ОТ ЛИ ХАОЧЕН

**докторант в катедра „Камерна музика и съпровод“,
Инструментален факултет, НМА „Проф. Панчо Владигеров“
за присъждане на образователна и научна степен „доктор“**

ДАНИИ ЗА ПРОЦЕДУРАТА

Докторантурата на Ли Хаочен се осъществява в докторантската програма на катедра „Камерна музика и съпровод“ на Инструментален факултет на НМА „Проф. Панчо Владигеров“. Процедурата отговаря на всички нормативни изисквания и е валидирана със съответните документи.

ДАНИИ ЗА ДОКТОРАНТА

Ли Хаочен е възпитаничка на Хенан университет (Китай), където завършва бакалавърска степен със специалност „Пиано“ (2016) и магистърска степен със специалност „Клавирен съпровод“ (2019). От 2020 е докторант в НМА „Проф.Панчо Владигеров“ в катедра „Камерна музика и съпровод“ с научен ръководител проф. д-р Атанас Атанасов.

Професионалната активност на докторантката е свързана с преподавателска работа като клавирен педагог и акомпанятор с педагогическа и концертна практика в Китай. Сред важните изяви там са участието ѝ в представянето на няколко оперни продукции. В периода на докторантурата тя има изяви и на българска сцена като корепетитор в майсторски клас на Калуди Калудов и в докторантски концерт на НМА. Интересен факт в нейната биография е учебната 2022/2023, когато провежда часове по клавирен съпровод и методика на обучението с китайски студенти.

ОБЩА ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд на Ли Хаочен е в обем от 160 страници. Структурата е разположена в стандартна организация за експониране на научно-изследователски текст: Увод, 6 глави, Заключение, Списък на публикациите, Библиография (5 издания на български, 3 на латиница, 12 на китайски), 4 Приложения.

В УВОДА докторантката афишира своя интерес към възникването на акомпанимента в световната музикалната практика, обособяването на клавирния съпровод като учебна дисциплина за пианистите и създаването на методики за обучение в последствие. Тя формулира коректно предмета и обекта на своята изследователска работа и съобщава своите цели и задачи. Проучвайки в подходящ обем световния опит, Ли Хаочен има професионалната амбиция да систематизира най-доброто от този опит и да го използва като база за обучение по дисциплината "Клавирен съпровод", която намира логично продължение като специалност и създаване на методика, приложима в обучението на пианисти по клавирен съпровод в образователните институции на Китай. Това са параметрите на работната ѝ хипотеза, които я отвеждат логично до компаративни подходи при разглеждането на програмите за обучение по специалност "Клавирен съпровод" в Китай, някои страни от Европа и САЩ.

ГЛАВА ПЪРВА. Поява и стилова еволюция на клавирния съпровод в Западна Европа експонира музикално-историческата компетентност на докторантката и умение да резюмира явлението „клавирен съпровод“ в контекста на музикалните практики с клавишни инструменти. Тя отчита специфичната му роля в различните епохи (Ренесанс, Барок, Класицизъм, ХХ век), предопределена от техните технически параметри и жанрови прояви. Обобщенията са коректни и съдържателни, резултат на наблюдения и разсъждения, които са

иллюстрирани с подходящи музикални примери. Ето някои от нейните изводи: *„Изследването на развитието на клавирния акомпанимент показва, че той води началото си от късния Ренесанс и Барока. По време на класическия период клавирният съпровод става по-сложен и динамичен в своята фактура. В периода на романтизма клавирният съпровод се превръща във важна част от музикалната композиция, преплита се със соловата партия и по-добре интерпретира музикалния образ. През ХХ век клавирният съпровод става по-разнообразен в ритмично отношение и по-труден в техническо отношение, което поставя по-големи изисквания към изпълнителя. С нарастването на ролята на клавирния акомпанимент все повече произведения се създават с идеята за равнопоставеност на соловата и клавирната партия.“*

ГЛАВА ВТОРА на дисертационния труд е с титул **„Развитие на клавирния съпровод в различните държави“**. Бих го прецизирала с уточнението: *„Създаване и развитие на програмите за обучение по клавирен съпровод в ...“*, тъй като това е основният обект на анализ и сравнение в тази тематична глава. Докторантката сама определя фокуса на наблюденията си: *„да проуча програмите за обучение и развитието на дисциплината „Клавирен съпровод“ в Европа и САЩ“*.

Ли Хаочен с основание определя появата на клавирния съпровод като независима творческа изява през втората половина на ХІХ век като част от общата еволюция на клавирно-изпълнителското изкуство. Отбелязва исторически факти в потвърждение на музикално-историческа логика, която превръща акомпанирането от форма за домашно музициране и

обичайно съпътстващо занимание на клавириста в художествено-творческа задача с висока естетическа стойност. Това предопределя необходимостта от специфично обучение на пианисти-акомпанятори в началото на ХХ век. Докторантката се фокусира върху музикално-педагогическите структури в знакови за музикалната култура страни – Великобритания, САЩ, Италия, Русия, Австрия и Германия, към които добавя България, където протича нейната докторска програма. Проследява форми и модели на обучение, но не механично. Целенасочено и мотивирано тя търси най-добрата схема за обучение по клавирен съпровод, приложима за Китай. Ли Хаочен приема като водеща идеята за творческо партньорство в процеса на съвместно музициране, базирано на инструментализъм, музикално-стилова култура и естетика, които намират проявление във всички форми на акомпаняторска активност – инструментално камерно музициране, съпровод на художествени песни, работа с клавирни извлечения (на оркестрови творби и оперни партитури). В този смисъл оценявам високо подхода и критериите в нейната изследователска работа.

ТРЕТА ГЛАВА. Обучение на студенти по клавирен съпровод в Европа на дисертационния текст отново дава повод за корекция в титула ѝ. Авторката разглежда подробно „анатомията“ на клавирния съпровод като част от музикалната тъкан, за да достигне до неговия художествен смисъл, т.е. до драматургичната му функция. Адмиравам стремежа ѝ към музикално-теоретични наблюдения и анализи, за които видимо притежава интерес и познание. Навлиза в детайли на акомпаняторската работа, които изискват решаване на специфични задачи с различни видове инструменти и глас. Този детайлизиран подход отново носи висок коефициент на действие спрямо основната ѝ задача – да селектира най-добрите решения, приложими в обучението по клавирния съпровод в Китай, които набелязват посока за

следваща опция – създаване на подходяща методика за обучение по клавирен съпровод.

В ГЛАВА ЧЕТВЪРТА. Поява и стилова еволюция на клавирния съпровод в Китай докторантката прави историческа ретроспекция на събития и личности с важна роля в културно-историческото развитие на Китай в продължение на 3 века (XVII-XIX), за да достигне до по-близката реалност на XX-то столетие. В тази времева панорама тя резюмира промените в социално-политическия живот, което носи всяко следващо негово десетилетие, резониращи в музикалната опитност и практика на китайските композитори, повлияни от музикалния език на Европа.

Текстът е увлекателно написан със сръчно въвеждане на данни и детайли от активността на професионалните автори на музика, които извървяват сложен стилистичен път – от китайските фолклорни традиции до по-смели ладово-хармонични и фактурни решения; от заимстване на западни похвати до формиране на собствен индивидуален стил. Авторката онагледява тази глава с нотни примери, които подлага на теоретичен анализ и естетически коментар. Това е повод за висока атестация на нейните аналитико-синтетични рефлексии, които й позволяват съдържателни изводи: *„Всъщност, развитието на клавирния съпровод в Китай е процес на придобиване на национални черти. След започването на политиката на реформи и отварянето на вратите към света в Китай, творческата*

техника в клавирния съпровод е узряла с уникален стил, богата фактура с трудност, близка до тази за соло пиано“.

ГЛАВА ПЕТА. Състояние на обучението по клавирен съпровод в Китай и недостатъците на сегашния етап на развитие продължава дескриптивно-аналитичната линия на предишната Четвърта глава. Тя проследява обучението по клавирен съпровод с неговата организация и структура. Докторантката обобщава опита на 11 музикални консерватории в различни градове на Китай, които предлагат изучаване на клавирния съпровод като дисциплина или специалност. Тя проучва учебните програми на 10 от тях, в които присъства като **учебна дисциплина** в магистърска програма, а като **специалност** „Клавирен съпровод“ в бакалавърска степен посочва само един случай – в департамент „Пиано“ (Музикална консерватория, Съчуан). Този съпоставителен анализ не е случаен. С професионална прецизност Ли Хаочен фокусира вниманието си към трите направления на акомпанимента – на художествени песни, оперни акомпанименти и инструментални съпроводи. Не се самоограничава с впечатления от академичните програми и учебни планове, а разширява полето на своето наблюдение с дискуссионни научни форуми (семинари, симпозиуми, конференции) от 90-те години на ХХ век и по-нататък.

Тази мащабна картина, актуална към създаването на нейния дисертационен труд, позволява на докторантката да посочи недостатъците (обективно-исторически, субективно-академични) в сегашния етап от развитие на обучението по клавирен съпровод в Китай, а това логично предполага експониране на нейната визия за промени.

ГЛАВА ШЕСТА. Мисли за развитието на обучението по клавирен съпровод в Китай е зона на личното визионерско пространство на докторантката. Текстът е написан с професионален оптимизъм, който се

разгръща в концепция при наличието на фундаментирано знание, мотивация и ефективни методи на работа, които тя явно познава и прилага.

Ли Хаочен предлага добре прецизирана структурна организация за обучение по клавирен съпровод в Китай. Прилага компетентен подход за изясняване статута на специалността (клон на обучението по пиано или нова със своя специфика), наименование (дисциплина или специалност), мястото ѝ в образователните етапи (бакалавър или магистър). Докторантката аргументура присъствието на дисциплина „Клавирен съпровод“ в бакалавърска степен с необходимостта от натрупване на умения.

Представеният от Ли Хаочен в тази глава УЧЕБЕН ПЛАН за обучение по клавирен съпровод в магистърска програма в Китай изисква добра клавирна техника от бъдещия акомпанятор и набор от други компетентности – историко-теоретично познание, жанрово-стилистична култура, репертоарна осведоменост. Адмиравам идеята за продължаваща връзка между бакалавърска и магистърска програма, при която някои от лекционните курсове в първата, подготвят обучението във втората. Методическите принципи в учебния план миксират западно-европейски и руски модел на обучение – практически умения с инструментална и вокална музика (песни и опера), курс по методика на клавирния съпровод, към които според специфични условия в Китай са необходими като допълнителни, задължителни или избираеми (солфеж, продължаващо обучение по пиано, други теоретико-исторически дисциплини, четене на партитури, езикови

курсове). Вероятно специфични образователни ситуации отвеждат Ли Хаочен към необходимостта от изпитна програма при влизането в специалност „Клавирен съпровод“, както и порядъка при дипломирането, което отново е повод за респект към нейния професионален подход.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕТО си докторантката резюмира съдържанието на основните глави на дисертационния си текст и обобщава своите изводи, а именно *„Историческото развитие и методите на обучение по специалността „Клавирен съпровод“ в европейските страни и САЩ имат важно значение за развитието на тази специалност в Китай.“* Тя обръща специално внимание на необходимостта от разграничаване *„между локализацията и интернационализацията в процеса на развитие“*. В края на заключението Ли Хаочен всъщност дефинира категорично своята работна хипотеза, която доказва блестящо: *„Ако възприемем опита, който някои западни страни са натрупали в обучението по клавирен съпровод, и го съчетаем с реалната ситуация в различните китайски висши училища за музика, изясним посоката и целите на развитието на обучението по клавирен съпровод и разработим учебен план и стандарти за оценяване, които са подходящи за настоящото развитие по клавирен съпровод, ще постигнем значителен напредък в развитието на обучението по клавирен съпровод в Китай.“*

ПУБЛИКАЦИИ И ПРИНОСНИ МОМЕНТИ

Докторантката представя 4 публикации, които са тематично обвързани с предмета и обекта на нейната дисертация. Две от тях са публикувани в сборник “Докторантски четения“ на НМА. Друга публикация е издадена в сборник в Сингапур, а последната – в специализиран електронен български сайт.

Приемам достоверността на тази информация, както и посочените от Ли Хаочен научни приноси, които имат високо научно-изследователско и практико-приложно значение за музикалното образование в Китай.

ПРЕПОРЪКИ

В текста на Становището бяха отбелязани, някои препоръки по отношение титулите на главите, които биха отразили по-вярно тяхното съдържание. Това не променя общата констатация за прецизната работа на докторантката и нейните безспорни постижения. Те са видими във всеки детайл и елемент на текста – структура, логика на експонирането, аналитично мислене, компаративни рефлексии, професионална компетентност, словесен стил и коректен превод, написани с вдъхновение и мотивация. Заслужени адмирации за едно истинско постижение, за което има заслуги в голяма степен научното ръководство на проф. д-р Атанас Атанасов!

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ВЪЗ ОСНОВА НА БЕЗСПОРНИТЕ ПОСТИЖЕНИЯ И ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД ПРЕДЛАГАМ НА УВАЖАЕМОТО НАУЧНО ЖУРИ ДА ПРИСЪДИ НАУЧНАТА И ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН „ДОКТОР“ НА ЛИ ХАОЧЕН.

Август, 2023

Проф. д-р Ганка Неделчева, член на НЖ

